

Norsk Farmasøytisk Selskap 100 år!

Av Hege Helm*

Innledning

Den 6. mai 2024 fylte Norsk Farmasøytisk Selskap (NFS) 100 år! I anledning 75 års jubileet i 1999 ble historien skrevet ned av Bjørn Johannesen og publisert i Cygnus, Hefte 3 1999. Det er litt av en jobb som ble gjort av Bjørn den gangen, og utrolig viktig med tanke på å ta vare på historien vår. Selv har jeg brukt dette heftet flittig når jeg har holdt innlegg om NFS i forskjellige situasjoner, så tusen takk, Bjørn, dette er vi takknemlige for! Cygnus-heftet ligger på hjemmesiden til NFS, www.nfs.no, og også på hjemmesiden til Norsk Farmasihistorisk Selskap.

Jeg skal prøve å ta dere gjennom hovedtrekkene av historien. Det er jo så mye som har skjedd på 100 år!

Historien starter i mars 1924 hvor generalsekretæren i Apotekerforeningen, Johnny A. Brendel, sender ut et brev til sine kolleger i Kristiania hvor han blant annet skriver: «De fleste av vor stands medlemmer vil sikkert ha følt savnet av et sted, hvor man fri for fagpolitikk og andre bihensyn kunde møtes med kolleger fra vor etats forskjellige grener, for paa neutral grund at utveksle tanker om de for vort fag til enhver tid aktuelle spørsmål av praktisk, vitenskabelig, og gjerne ogsaa administrativ art.»

På denne tiden hadde vi allerede fagforeningen vår, Den Farmaceutiske Forening (nå: Norges Farmaceutiske Forening) som ble grunnlagt i 1958 som Norges første fagforening (!), og Apotekerforeningen (nå: Apotekerforeningen), grunnlagt i 1881. Tiden var inne for å danne et litt mer uformelt Selskap hvor det sosiale og selve faget skulle stå i fokus.

Det har vel aldri, verken før eller senere, vært en så kort vei mellom initiativ og resultat i vår etat som det vi opplevde her! Allerede den 6. mai ble det innkalt til et konstituerende møte etter at 48 av totalt 52 tilskrevne kollegaer hadde erklært seg enig i opprettelsen. Mandatet, eller formålet, som ble skrevet og gjort gjeldende fra denne dato er like aktuelt i dag:

«Norsk Farmaceutisk Selskap har til formaal at fremme utviklingen indenfor norsk farmaci; saavel vitenskabelig som praktisk, samt at fremme samholdet mellem den farmaceutiske etats samtlige medlemmer.»

Helt frem til 2002, hvor Gunvor Solheim ansettes i en 50 % stilling som daglig leder, gjøres alt arbeidet på frivillig basis. Når jeg i dag ser tilbake på alt som ble arrangert og gjennomført opp igjennom disse årene, så tar jeg av meg hatten for alle de som bidro til Selskapets suksess! Det er helt utrolig.

*) Hege Helm (f. 1964) er cand.pharm. fra 1989 og dr.scient. fra 1996. Det praktiske arbeidet ble utført ved Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Tyskland, men graden er fra Universitetet i Oslo. Etter å ha bodd 30 år i Kiel flyttet hun tilbake til Norge i 2018. Hege startet jobben som daglig leder i NFS i januar 2013.

Rønnaug Larsen var den første daglige leder i 100 % stilling fra 2009. Se for øvrig en liste over styreledere og daglige ledere på NFS sin hjemmeside, nfs.no, under «Styret».

Utvikling av antall medlemmer og kontingenten

Det står ikke eksplisitt hvor mange medlemmer det var ved opprettelsen, men jeg går ut ifra at det var de opprinnelige 48 som da ble medlemmer. I 1926 ble det vedtatt et forslag om å utgi en årbok, noe som ble gjennomført i 14 år. Her kan man lese selskapets lover, referater fra alle generalforsamlinger og fagmøter, fortegnelse over samtlige medlemmer, samt gjengivelse av flere foredrag som ble holdt. Kontingenten var på kr 20 per år. Årsberetningen for 1928 viser at selskapet har 133 betalende medlemmer. For å gjøre medlemskapet tiltrekkende for kollegaer utenfor Oslo-området, ble det bestemt å halvere kontingenten for disse, til kr 10, i tillegg til at de skulle få tilsendt årboken gratis. Dette førte til at det året etter, på selveste 5 års jubileet, kunne bekreftes at selskapet hadde 193 medlemmer. Medlemstallet holdt seg stabilt i de neste årene, men i 1941 skjer det noe som øker medlemstallet. Bergens krets av NFS opprettes og i 1942 nærmer selskapet seg 400 medlemmer! I 1946 ble det stiftet tre nye kretser av selskapet: Sørlandet krets, Telemark og Larvik krets og Trøndelag krets. På slutten av dette året var medlemstallet økt til hele 494! Fra 1950-årene stabiliserer medlemstallet seg på rundt 460. Bjørn Johannessen skriver (i *Cygnus* til 75 års jubileet i 1999) at «oppslutningen om selskapets har i de senere tiår vært bemerkelsesverdig stabilt med et medlemstall omkring 380.» I år 2000 hadde selskapet 406 medlemmer. Da jeg overtok som daglig leder i 2013 var det

595 betalende medlemmer, og jeg husker at jeg sa til Britt Wolden, daværende styreleder, at det må da være mulig å doble dette tallet i løpet av en 5-års periode! Så enkelt var det ikke, det var ikke før i 2021, at vi bikket 1200 medlemmer!

Fagmøter

Det var fagmøter det hele startet med i 1924. Det første ordinære møtet ble holdt 6. november 1924 i rokokkosalen til Grand Hotel i Oslo, og det var professor Farup som var ansvarlig for det faglige innholdet når han fortalte om «De farmaceutiske preparaters dispersjonsgrad». Etter møtet ble det servert smørbrød, og referenten konstaterte at «Alt i alt, selskapet hadde i sitt første møte en god start.» I det andre året ble det invitert til 5 fagmøter fordelt utover året, og slik fortsetter det de neste årene. I forbindelse med generalforsamlingen februar i 1933 holdt professor Ellen Gleditsch et foredrag med tittelen «Atomsprengning i og utenfor laboratoriet», et emne som dessverre skulle komme til å bli veldig aktuelt. Året etter holdt dr.philos N.H.Moxness et foredrag med tittelen «om vannstoffets isotoper og tungt vann». Igjen blir man overrasket over hvordan selskapet føler tiden på pulsen, som Bjørn skriver i *Cygnus*.

I første del av krigsårene 1939–1945 fortsatte selskapet å invitere til fagmøter, og de var godt besøkt. Møtene ble som vanlig avsluttet med smørbrød, til tross for rasjoneringen som var merkbar. Selskapet fortsatte sin virksomhet gjennom hele krigstiden. Møtene ble kjærkomne anledninger til å møtes og utveksle nyheter og rykter. Den etter hvert vanskelige forsyningssituasjonen førte til at det etter møtene ble servert medbrakte smør-

brød, mens det derimot ikke ser ut til å ha vært mangel på drikkevarer. Mot slutten av krigen i 1944 ble det vanskelig å oppdrive passende lokaler, så flere møter ble avlyst eller utsatt. Det neste møtet som ble avholdt var et styremøte, og da var Norge i fred.

Krigsårene 1939–45 gjorde Selskapet til et farmasøytisk fristed uten innflytelse fra nazistene, mens de rene yrkesorganisasjonene ble overtatt av de nye makthaverne. Siden verken organisasjonsformen eller formuen var påvirket, kunne Selskapet umiddelbart etter frigjøringen gjenoppta arbeidet sitt og bidra aktivt til gjenreisningen av både den vitenskapelige og den praktiske farmasi.

Det første styremøtet etter krigen ble avholdt 6. juni 1945, dagen før Kong Haakon skulle returnere til Norge fra England. Styrets første beslutning var å sende et telegram til H.M.Kongen med følgende tekst: «Norsk Farmaceutisk Selskap sender sin ærbødige hyldest og hilser landets Konge velkommen hjem». Videre besluttet styret å ekskludere alle medlemmer av NS og andre som hadde vist en unasjonal holdning.

Fagmøtene tas opp igjen med stor oppslutning. Det 102. ordinære møtet avholdes høsten 1945. I 1947 inngås det, så vidt meg bekjent, for første gang et tverrfaglig samarbeid når det 113. møtet arrangeres. Dette er et fellesmøte med Norsk Farmakologisk Selskap, Oslo indremedisinske forening og Oslo gynekologiske forening. Temaet var «On the state of the pharmacology of the alkaloids of ergot». I 1956 ble det holdt et felles julemøte med NAF, NFF og «Laboremus», og slike fellesmøter skulle etter hvert bli mer og mer vanlige.

I 1950-årene ser det ut til at selskapet har kommet over i en rolig og stabil fase. Det avholdes 5–7 møter i året i tillegg til generalforsamlingen, og medlemsmassen er også stabil. 1960-årene bar preg av at Den nordiske farmakope ble utgitt i 1963. Dette betydde noe nytt innen farmakopelitteraturen og ble viet bred oppmerksomhet på møtene i regi av selskapet, ikke minst ved kritiske røster rundt detaljerte fremstillingsforskrifter, sammensatte preparater og begrenset holdbarhet, analysemetoder med mer. Utover på 1970-tallet har møtevirksomheten skiftet karakter, og det holdes flere fellesmøter enn møter i egen regi. Et synlig tegn på dette samarbeidet ble utsendelsen av et felles møteprogram, en folder, påkostet av NMD. Generalforsamlingen ble imidlertid alltid avsluttet med et foredrag, og julemøtet med stipendutdeling var blitt en tradisjon. I 1976 dukker for første gang et nytt fagfelt opp i form av et foredrag med tittelen «Immunterapi ved varicellae og herpes Zoster». Immunologi og vaksine ble noe nytt for farmasøytiske kandidater.

Det faglige programmet i forbindelse med generalforsamlingen i 1980 handlet om naturlegemidler, med foredrag av overapoteker Jøldal og homøopat Jens Lunden. Dette viser at farmasien er innhentet av «den grønne bølgen». Heretter må farmasøytene våre forholde seg til en gruppe legemidler hvor virkningen ikke kan dokumenteres på klassisk vis, men hvor de farmasøytiske kvalitetskrav fortsatt må gjelde. Dette skapte, som vi vet, mange diskusjoner i årene som fulgte, og gjør det vel fortsatt.

Selskapet inviterte på denne tiden til Farmasiens dag (se lenger ned i teksten); forløperen til Farmasidagene som vi kjenner

dem i dag. På Farmasiens dag i 1980 ble et nytt begrep introdusert, nemlig «klinisk farmasi! Man kan vel neste si at dette har revolusjonert farmasien på mange måter – nå skulle farmasøytene ta på seg nye oppgaver og vise frem kompetansen sin på en helt ny måte. Nye muligheter åpnet seg opp!

Videre utover i 1980-årene arrangerer Selskapet jevnlig faglige møter. I årsberetningen for 1991 kan man lese om enn rekke faglige møter som ble avholdt på Farmasøytisk institutt. Dette var et samarbeidsprosjekt mellom instituttet og NFS, hvor doktorander fikk muligheten til å presentere forskningsprosjektene sine. De siste årene hadde det blitt færre og færre deltakere på de faglige møtene, og på et styremøte i 1992 ble det besluttet å innstille denne form for møtevirksomhet i regi av NFS.

Julemøtet ble derimot ivarettatt og ble gjennom en årrekke arrangert i desember, og da ofte i samarbeid Oslo og Akershus krets av NFF. Vertskap var forskjellige aktører innen den farmasøytiske etat, som Nycomed Pharma, Holtung, Farmasøytisk institutt, PhotoCure, Pfizer, GE Healthcare, LMI med flere. I 2006 ble julemøtet utsatt og arrangert som nyårsmøte i januar i stedet for og vertskap var Apotekforeningen. Oppslutningen var så god, med over 90 deltakere, at styret besluttet å endre tradisjonen med julemøte i desember til nyårsmøte i januar inntil videre. «Inntil videre» skulle vise seg å bli varig, frem til dags dato, og oppmøtet er det ingen ting å si på, det har holdt seg bra. Fra 2007 og frem til 2018 var Apotekforeningen vertskap og stilte med både lokale og bevertning. Fra 2019 har nyårsmøtet blitt avholdt i egen regi.

I 2008 åpnes det opp for et nytt samarbeid, nemlig med Norsk Selskap for Farmakologi

og Toksikologi. Det inviteres til et åpent møte om legemiddelinformasjon, og hele 150 personer deltar. Det blir begynnelsen på Vårmetet som arrangeres sammen med forskjellige aktører, helt frem til Norge stengte ned i forbindelse med koronapandemien i mars 2020. Det blir ikke lenger mulig å møtes fysisk, og styret må tenke nytt. Det blir bestemt å invitere medlemmene våre til et frokostwebinar en gang i måneden. Dette skal vise seg å bli en suksess, med opptil flere hundre som deltar! Vi startet med en serie om Covid-19 vaksinerne, våren 2021. Høsten 2021 hadde vi overskriften «Farmakologi – Nytt og Nyttig» med mange forskjellige aktuelle temaer, før vi i 2023 gikk over til «Farmasi – Nytt og Nyttig». I dag tilbys det 6-8 webinarer i året, og interessen for å delta er fortsatt stor med ca 120-150 deltakere hver gang. Det er altså ingen grunn til å endre på dette konseptet nå.

Mentorprogrammet

Norsk Farmasøytisk Selskap har siden 2010 utviklet og driftet NFS Mentorprogram, et mentorprogram rettet mot unge farmasøyter. Unge farmasøyter som har erfaring fra arbeidslivet, så vel som de som er relativt nyutdannede, er velkomne til å delta i programmet. Konseptet var et initiativ fra to cand.pharm´ere, som den gang selv var nye i arbeidslivet, Monica Sue-Chu og Håvard Thøgersen Bøyum. Tanken bak dette programmet er at en farmasøyt med erfaring, integritet og innflytelse skal kunne stille sin innsikt og kunnskap til rådighet for unge farmasøyter. En mentor vil kunne fungere som en sparringspartner for en adept, der de to kan diskutere og komme frem til svar på spørsmål den nyutdannede farmasøyten har om jobb, karriere og/eller profesjonell utvikling.

Vi ser at programmet bidrar til en vekst i det farmasifaglige miljøet i Norge og at det gir noe ekstra til unge farmasøyter i form av hjelp, støtte og motivasjon. Siden oppstarten og frem til avslutningen av programmet 2023/2024 er det 162 adepter som har gjennomført et mentor-år. For hvert år har det i vært 10-12 adept-mentorpar, men for det nye mentoråret 2024/2025 opplever vi en rekord med hele 16 par!

Norsk Farmasøytisk Selskap arrangerer Kick Off i august, et midtevalueringstreff i januar og en avslutning i juni. Utover dette er det opp til adeptene og mentorene å avtale hvor ofte de skal treffes (de fleste treffes en gang i måneden), hvilke temaer som skal tas opp, hvilke mål som skal settes etc. Det er fantastisk å følge adeptene gjennom dette året og få oppleve hvordan de utvikler seg. En annen ting som er fantastisk, er å oppleve den store positive responsen vi får når vi spør en erfaren farmasøyt om hun/han kan tenke seg å være mentor. De aller fleste svarer ja med en gang og føler seg beæret for å ha blitt forespurt. Vi har flere farmasøyter som har vært mentor opptil mange år på rad. Tilbakemeldingene herfra er at de synes det er en god følelse å kunne gi noe tilbake, gi av sin erfaring, og ikke minst få med seg hva som opptar de yngre farmasøytene i dag. Det meldes om gode og inspirerende samtaler og stort engasjement. Tilbakemeldinger fra adeptene er:

- Jeg har fått et åpnere sinn i forhold til alternative arbeidssteder og arbeidsoppgaver for farmasøyter.
- Jeg har blitt mer bevisst på å ikke «nedgradere» meg selv, men jobbe med å tro på meg selv!
- Vi har også snakket om hvordan vi kan løse vanskelige konflikter på jobb.

– Jeg ser bredere på en videreutvikling av mulighetene jeg har i eksisterende rammebetingelser.

– Jeg har fått hjelp til å finne ut hvilken vei jeg skal gå videre.

– Jeg har blitt mer observant på mine ulike egenskaper og hvordan disse kan være med på å bestemme hvilke jobber jeg burde søke.

– Jeg har fått et bredere innblikk i det norske farmasøytiske miljøet og hvilke muligheter som finnes.

– Jeg har fått bedre tro på meg selv og ser nå nye muligheter for videre karriere!

– Jeg synes mentorprogrammet fungerer kjempebra. Jeg har fått masse ut av det og vil anbefale enhver å søke!

Jeg tenker disse utsagnene taler for seg, eller?!

Stipendiefondet

Det første jeg finner om stipend dateres helt tilbake til 2. juni 1938: «Firma Bang & Tegner & Co. Stiller kr 500 hvert år inntil videre – til selskapets disposisjon til utdeling på Farmasiens dag som et reisestipendium for praktiserende farmasøiter, som i utlandet vil studere moderne praktisk farmasi, herunder innbefattet apparatur og utstyr fra apotek». I 1947 er dette økt til kr 1000, og det er kommet flere stipendier til: A/S Tollef Bredal på kr 1000, A/S Farmaceutisk Industri's på kr 2000, A/S Apotekernes Fællesinnkjøps på kr 2000, A/S Nyegaard & Co's på kr 2000, A/S Weiders Farmasøytiske's på kr 1000 og A/S Apothekernes Laboratorium's på hele kr 5000! Utdelingen fant sted på Farmasiens dag, 4. september 1947.

Norsk Farmaceutisk Selskaps Stipendiefond til fremme av norsk farmasøytisk vitenskap

ble opprettet i 1948 og statutter vedtatt i generalforsamling i januar, men statuttene finnes ikke gjengitt i styreprotokollen. Forslag til nye statutter ble vedtatt i generalforsamling 24.3.98. Formålsparagraf (§1): «Fondets formål er å gi økonomisk støtte til fremme av norsk farmasøytisk forskning og vitenskap. Det utarbeides nærmere retningslinjer for tildeling». Slike retningslinjer ble godkjent av styret i 1998, med senere endringer, senest 23. august 2016.

I 1949 kommer det en hyggelig melding fra Helsedirektoratet: «Stortinget har til slike stipendier for inneværende termin bevilget kr 5000.– som vil bli tildelt som ett beløp eller delt i porsjoner á minst kr 1000.– til bruk for praktiserende farmasøyter som ønsker videre utdannelse utenlands.»

I årene fremover kommer noen nye stipendier til og noen trekkes tilbake. I perioden 1989–2005 er det blitt delt ut i overkant av 3,7 millioner til totalt 294 forskjellige mottagere. I den samme perioden har 101 forskjellig doktorgradsstudenter mottatt støtte via Stipendfondet. En lang rekke ulike prosjekter har fått støtte innenfor blant annet farmasøytiske tjenester i apotek, kompetansebruk og kompetanse- og kvalitetsutvikling i primærapotek, fokus på synliggjøring av farmasøytens kompetanse og rolle for å fremme riktig legemiddelbruk, og innen fagområder som er viktige for farmasøytisk industri, som for eksempel galenisk farmasi, farmasøytisk teknologi inklusive relevant informasjonsteknologi, kjemisk og biologisk analyse og farmakologi.

I 2007 tilbys følgende stipendier: Alliance apotek / Boots apoteks minnefond etter Stein William Tidemann-Andersen på kr 60 000, Apotek 1 – stipendiet for kompetanse

og kvalitet på kr 60 000, Vitusapotek – stipend for apotekutvikling på kr 60 000, Actavis Norway AS på kr 35 000, Alpharma AS stipend på kr 10 000, Pfizers stipend på kr 35 000, MSD stipend på kr 12 500, Apoteker Morten Nyegaard og hustru Katrine Nyegaards legat på kr 10 000 og Norsk Farmasøytisk Selskaps stipend på kr 90 000.

I de neste årene trekkes det ene stipendet etter det andre tilbake, og fra 2018 er det kun Norsk Farmasøytisk Selskaps stipend igjen. Det virker som om det er «ut» med stipend, noe vi i Selskapet synes er veldig trist! Det er så mange farmasøyter som ved hjelp av stipendordningen kommer seg ut i verden og er gode ambassadører for alt som skjer av forskning i Norge.

NFS Stipendfond baserer seg på overskudd av driftsmidler i Selskapet, og har de senere årene ligget på kr 200 000. Under og etter pandemien har Selskapet hatt reduserte inntekter, og stipendiet har derfor vært redusert til kr 100 000. Penger som har blitt tilbakebetalt, av forskjellige grunner, har blitt lagt til utdelingen for det kommende året. Fra 2018–2023 ble det delt ut kr 1 231 000 til 70 farmasøyter!

Kursvirksomhet

I Cygnus Hefte 25, 2018, har Erik Andrew og Ellen Finstad publisert en artikkel med tittelen «Farmasøytisk etter- og videreutdanning. En historisk gjennomgang». De skriver at Norsk Farmaceutisk Selskap allerede ved etableringen i 1924 arrangerte møter med foredrag som hadde karakter av etter- og videreutdanning. Farmasiens dag, etablert i 1938, et arrangement som senere i utvidet form har bidratt med betydelig kompetanse-

bygging, har allikevel ikke blitt betraktet som en del av den farmasøytiske etterutdanningen. Men, i 1946, etter den 2. verdenskrig, ble det etter initiativ fra Norsk Farmaceutisk Selskap holdt 16 forelesninger på Farmasøytisk institutt i løpet av sommeren. I 1947 ble det arrangert et to ukers sommerkurs på instituttet, med både forelesninger og praktiske øvelser. I nevnte artikkel kan vi lese følgende:

«Komitéen for avholdelse av kurser for farmasøytiske kandidater», til daglig kalt kurskomitéen, ble opprettet i 1947 med Norsk Farmaceutisk Selskap som drivkraft. Kurskomitéen besto av representanter fra Norges Apotekerforening, Norges Farmaceutiske Forening, Norsk Farmaceutisk Selskap og studie- og diskusjonsklubben Laboremus og fikk fra 1950 økonomisk støtte fra Sosialdepartementet. Våren 1949 ble det på Farmasøytisk institutt arrangert kveldskurs i framstilling av sterile legemidler. I perioden 1951–1955 ble det hver vår holdt kveldskurs på instituttet, stort sett som rene forelesningskurs. I 1952 ble det for første gang arrangert kurs for farmasøyter utenfor Oslo. Etter initiativ fra Bergens krets av Norsk Farmaceutisk Selskap og i samarbeid med kurskomitéen ble det holdt foredragskurs over 3 kvelder. I 1956 ble det bare avholdt etterutdanningsvirksomhet utenfor Oslo. Weekendkurs ble arrangert i Skien, Stavanger og Trondheim.» I 1957 ble «Etterutdannelse-komiteeen for farmasøytiske kandidater» grunnlagt, hvor Norsk Farmaceutisk Selskap hadde en representant. Dette utviklet seg videre til Komiteen for farmasøytisk etterut-

danning (KFFE) og deretter til Avdeling for videre- og etterutdanning (VETT), hvor Norsk Farmaceutisk Selskap ikke lenger hadde en rolle. I artikkelen kan vi lese at «i 2010 var VETT historie og en samlet, sentral organisasjon for farmasøytisk etter- og videreutdanning siden 1957 var en sagablott.»

I 2010 inviterte Norsk farmasøytisk Selskap til det første nettverksmøtet for QP'er og FFA'er. På bakgrunn av dette ble det første QP-kurset arrangert i november 2011. Kurset ble på nytt tilbudt i 2012, og videre hvert annet år. Samarbeidspartnere har siden oppstarten vært NSF Health Sciences (tidl. David Begg assoc.) fra England. Strukturen med et 3 dagers kurs, og et påfølgende oppdateringskurs (først halvdags og senere utvidet til dagskurs) har vært bibeholdt hele tiden. Fra oppstarten og frem til og med 2024 er et 239 farmasøyter som har gjennomført 3 dagers kurset.

I 2013 tilbys for første gang Muntlig presentasjonskurs med Tom Berntzen, tidligere NRK journalist. Farmasøyter må regne med å måtte stå foran store og små forsamlinger for å overbringe budskap, og for å bli mer synlige i samfunnet må vi også bli flinkere til å presentere. Kurset var et interaktivt kurs hvor alle måtte forberede et kort innlegg som ble filmet. Til slutt ble filmene vist og evaluert, både av Tom og av kursdeltakerne. Her var det mye å lære! Det ble avholdt 12 kurs i tidsrommet 2013–2016, og maks antall deltakere på hvert av kursene var åtte. I 2015 utvides tilbudet til et mer omfattende medietreningskurs. Dette ble gjennomført kun en gang, da det viste seg vanskelig å skaffe nok deltakere.

Etter en oppfordring fra Statens Legemiddelverk (nå Direktoratet for Medisinske Produkter) bestemte styret i Norsk Farmasøytisk Selskap seg for å arrangere et GDP-kurs (Good Distribution Practice) i 2014. Bakgrunnen for dette var at det høsten 2013 kom et nytt lovverk for GDP i EU som førte til mye misforståelse og frustrasjon. Det ble så stor pågang til dette kurset at det til sammen ble tre kurs i 2014, med til sammen 126 deltagere. Per 2024 er det 488 som har deltatt på basiskurset, GDP I. I 2016 valgte vi følge opp med et årlig GDP II-kurs, som skulle være et videregående kurs for FFA og sentralt plasserte medarbeidere, og i 2019 kom GDP III-kurset. Sistnevnte er en årlig oppdatering for FFA, AQ og QP. De siste par årene har vi også tilbudt et forenklet dagskurs i GDP for transportører. Samarbeidspartnere for disse kursene er Pharmakon fra Danmark og Direktoratet for Medisinske Produkter, DMP (tidligere Statens legemiddelverk, SLV).

Siden jeg startet som daglig leder i Selskapet i 2013 og ble kjent med Morten Finckenhagen (lege) ved Statens legemiddelverk (nå Direktoratet for Medisinske Produkter), var vi enige om vi burde få til et samarbeid mellom medisin- og farmasistudenter. Temaet vi begge brant for var legemiddelgjennomganger og legemiddelsamstemming. Vi fikk med oss Steinar Madsen fra samme sted, også han lege av yrke, og to kliniske farmasøyter, Kirsten K. Viktil, Diakonhjemmet sykehusapotek, og Solveig Vist, den gang Lovisenberg sykehusapotek. I tillegg ble Ali Ali med på laget, utdannet både som farmasøyt og lege og ansatt ved AHus. Vi lagte et interaktivt program med både innledende foredrag og gruppeoppgaver, hvor de måtte jobbe på tvers av profesjonene. Kurset, eller seminaret som vi valgte å kalle det, ble tilbudt en lørdag

fra kl 09–15, det var gratis deltakelse og Legemiddelverket stilte med både lokale og enkel bevertning. Vi startet opp i 2016 og hadde satt det som et prosjekt over 5 år, med ett seminar i året. Det siste året ble det ikke noe av grunnet koronapandemien. Men, vi oppnådde veldig mye oppmerksomhet rundt dette, og det ble artikler i både NFT og i Dagens Medisin Pharma. I tillegg tillot vi at observatører fra studiestedene var til stede. Tilbakemeldingene fra studentene var veldig bra, og de syntes det var spennende å oppleve hvilken innfallsvinkel studenten fra den andre profesjonen valgte for å løse oppgavene. Resultatet av disse seminarene var blant annet at medisinstudiet i Oslo valgte å innlemme legemiddelgjennomganger og legemiddelsamstemming i studieløpet. Det tok vi som en stor seier!

GDP-kursene og QP-kursene tilbyr vi jevnlig, hhv. årlig og hvert annet år. I tillegg har vi en rekke kurs i porteføljen som tilbys ved behov, som for eksempel: Audit, Root cause/Capa, IT-validering og Kurs om kliniske studier for farmasøyter i apotek. Vi har også prøvd oss på kurs som vi valgte å avslutte etter en gjennomkjøring, som for eksempel lederkurs for farmasøyter eller kurs i medisinsk utstyr. Sistnevnte var et veldig bra kurs, men her tok etter hvert Direktoratet for Medisinske Produkter ansvaret og inviterte til gratis webinarer om temaet, noe som var veldig bra.

Miljøkurs for farmasøyter og de som jobber innen den farmasøytiske bransjen er det nyeste kurset i porteføljen. Miljø og bærekraft – farmasøytens fotavtrykk, er vi bevisste på våre spor? Dette er viktige ord det snakkes mye om, men hva gjøres innenfor vår egen bransje, og hva kan vi som farmasøyter bidra

med? I 2022 arrangerte vi et miljøkurs for farmasøyter for første gang, noe som ble så bra at vi valgte å fortsette med det. Norsk Farmasøytisk Selskap ønsker å sette søkelys på dette temaet nettopp for å gjøre oss farmasøyter mer bevisste – hva gjøres allerede, hvordan ser det ut i bransjen vår og hva kan vi bidra med i tiden som kommer, og ikke minst, kan vi lære av hverandre?

Når Norsk Farmasøytisk Selskap arrangerer et kurs eller et større fagmøte søker vi Norges Farmaceutiske Forening om å få det godkjent for FEVU-poeng. FEVU (Farmasøytens Etter- og VidereUtdanning) er et poengsystem hvor deltagelse i faglige aktiviteter kan registreres. Systemet er utviklet av Norges Farmaceutiske Forening, og tilbys gratis til deres medlemmer.

Nettverksgrupper

Deltakere i nettverkene til Norsk Farmasøytisk Selskap må være medlemmer i NFS og være villige til å påta seg å arrangere møter i samarbeid med en eller to andre. Målet er å ha 1–2 treff i året, eventuelt mer ved behov. Nettverkene skal være selvdrevne og selvfinansiert ved at det på hvert møte utpekes ansvarlige for neste møte. Etter at vi ikke lenger kunne avholde treffene våre i Apotekforeningens lokaler, har Selskapet ofte stått for utgiftene i forbindelse med å leie et egnet lokale.

Våren 2013 startet Norsk Farmasøytisk Selskap og Norges Farmaceutiske Forening opp med en serie workshops med «Unge Farmasøyter». Prosjektet ble også støttet av Apotekforeningen. 10 unge farmasøyter, utdannet fra ulike utdanningsinstitusjoner i

inn- og utland og med erfaringer fra ulike posisjoner i primærapotek, private som kjedestyrte, ble håndplukket og invitert til å delta. Bakgrunnen for opprettelsen av prosjektgruppen var å engasjere unge farmasøyter og la dem komme til orde med sine meninger om apotekbransjen i Norge, og dens fremtid. De første resultatene av disse samlingene ble lagt frem under Farmasidagene 2013, og det er også skrevet en artikkel om dette arbeidet (NFT 2/14). I etterkant av dette prosjektet vokste det frem et sterkt ønske fra de unge farmasøytene om å ha en møteplass hvor ting kan tas opp og diskuteres, uavhengig av arbeidsplass og bransje. Norsk Farmasøytisk Selskap tok dette til etterretning og opprettet en nettverksgruppe for «Unge farmasøyter». Dette var veldig spennende og absolutt «i tiden» – Den internasjonale farmasiorganisasjonen FIP har noe lignende med sin gruppe «young pharmacists». Nettverket startet samme år, og er fortsatt aktivt.

Som nevnt ovenfor var det oppstart for QP-nettverket allerede i 2010. Nettverket var ment for QP'er og FFA'er. De første årene var det gjerne et treff i året, noe som etter hvert ble utvidet til to, for så å dabbe veldig av. Våren 2016 møttes en liten gruppe galenikere for å drodle rundt ideen om å etablere et faglig og sosialt nettverk for farmasøyter med spesiell interesse for galenisk farmasi. Ønsket var et forum med en bred sammensetning med folk fra industri, myndigheter og akademia, men også sykehusapotek og andre som er interessert i galeniske problemstillinger, være seg alt fra forskning og produktutvikling til produksjon, kvalitetssikring og regulatoriske problemstillinger. Ambisjonen er at dette raskt blir et forum som gir positive ringvirkninger som å stimulere til økt inter-

esse for fagområdet og økt søkelys på en unik kompetanse. Den langsiktige ambisjonen er å bidra til et sterkere produksjonsmiljø i Norge.

I 2021 dukket det opp et behov for å starte opp QP nettverket på nytt. Mange av temaene i Galenikernettverket og QP-nettverket ville overlappe hverandre, så det ble naturlig å styrke det nettverket vi allerede hadde, ved å innlemme QP-nettverket i Galenikernettverket. Det nye nettverket fikk navnet Galeniker- og QP-nettverket.

I 2017 ble et rent FFA-nettverk grunnlagt, etter spørsmål fra to FFA-er. Posisjonen som FFA kan noen ganger være litt «ensom», og det kan være fint å ha andre å sparre med. Er det felles utfordringer mht. hvordan man skal tolke et krav, så kan for eksempel nettverket stille felles spørsmål til DMP. Formålet med nettverket er å bidra til å utvikle gode ledere innen farmasien, Etablere et forum for refleksjon og personlig utvikling, tilby en jevnlig møteplass for farmasøyter som er opptatt av godt lederskap og ledelsesspørsmål, og som har interesse for å fremme norsk farmasi, og sammen med de øvrige nettverkene og møteplassene, bidra til erfaringsutveksling, debatt og kunnskapsdeling.

Høsten 2015 ble det etablert et ledernetverk. Nettverket er hovedsakelig myntet på farmasøyter med lederansvar, men alle farmasøyter med interesse for ledelse er velkomne. Formålet til nettverket er å bidra til å utvikle gode ledere innen farmasien, etablere et forum for refleksjon og personlig utvikling, tilby en jevnlig møteplass for farmasøyter som er opptatt av godt lederskap og ledelsesspørsmål, og som har interesse for å fremme norsk farmasi og sammen med de

øvrige nettverkene og møteplassene, bidra til erfaringsutveksling, debatt og kunnskapsdeling.

Norsk Farmasøytisk Selskap fikk i 2018 en henvendelse fra Svein Haavik og Torgils Fossen ved Universitetet i Bergen om å opprette en egen avdeling av NFS i Bergen, slik at de fritt kan invitere farmasøyter i området til fagmøter av ymse slag. På styremøtet i oktober 2018 ble det bestemt at dette er i tråd med strategien til Selskapet om å nå bedre ut i distriktene, og daglig leder fikk i oppdrag å se på et samarbeid. NFS avdeling Bergen ble et faktum på stiftelsesmøtet 22. januar i Bergen. Det ble bestemt å opprette en styringsgruppe som ble underordnet styret i NFS. Det har siden opprettelsen vært arrangert jevnlig møter for medlemmene våre i Bergens-området. I 2024 endret avdelingen navn til Nettverk NFS Bergen.

Etikkrådet

I Styrets beretning fra 1993 kan man lese: «Norsk Farmaceutisk Selskap har i samarbeid med Norges Apotekerforening og Norges Farmaceutiske Forening, påtatt seg å lage en norsk etisk kode for farmasøyter, og har fått stipendiemidler til det fra Apotekfarmasifondet». Dette arbeidet pågikk over mange år, og i Styrets beretning for 1996 står det: «Man har nå kommet til enighet om Etske regler for farmasøyter i Norge og NAF og NFF har anbefalt overfor sine medlemmer at reglene skal følges.» Det første Etske Råd for farmasøyter i Norge ble oppnevnt i 1998.

I juni 2007 inviterte Norsk Farmasøytisk Selskap til et møte med de øvrige farmasøytiske yrkes- og interesseorganisasjoner for å

drøfte Etikkrådets funksjon og eventuell grenseoppgang mot andre instanser. I Styrets beretning for 2007 kan man lese at «Evalueringen av dette møtet er forsinket, og vi har per i dag intet fungerende Etikkråd». Året etter kommer det frem av evalueringen at utvalget anbefaler at Etikkrådet videreføres med omtrent samme oppgaver og myndighet som før, men at det skal forankres i NFS. Styret i NFS skal heretter både oppnevne medlemmene og være ansvarlig for den økonomiske driften av rådet. Det lyktes ikke å opprette en nytt Etikkråd i 2008, men derimot i oktober 2009. Daglig leder i NFS får oppgaven som refererende sekretær.

Frem til 2023 bestod Etikkrådet for farmasøyter i Norge av representanter oppnevnt av de øvrige farmasøytiske fag-, yrkes- og interesseorganisasjonene våre. Nå ble det stilt spørsmål ved om det for fremtiden er hensiktsmessig at medlemmene oppnevnes av/fra ulike foreninger, organisasjoner og utvalg. Dette spørsmålet dreier seg om medlemmenes mulige faglige eller fagpolitiske bindinger opp mot organisasjonene de representerer og også om eventuelle økonomiske bindinger medlemmene kan ha til disse. NFS mener at medlemmene ikke bør være bundet av føringar fra f.eks. apotekkjeder, legemiddel-selskap, annen arbeidsgiver eller organisasjon, og likeledes bør ikke medlem fra academia være bundet av føringar fra Profesjonsrådet som rapporterer til Kunnskapsdepartementet. Fra starten av, i 1998, var Apotekforeningen medlem av Rådet, men de trakk seg ut i 2007. De begrunnet dette med at det er «ikke-farmasøytisk eierskap som er den dominerende eierform i dagens apotek. Utviklingen og oppfølgingen av farmasøytisk yrkesetikk må ivaretas av den farmasøytiske profesjonen selv.» Fra 2024 godkjente styret i

Norsk Farmasøytisk Selskap et nytt mandat for Etikkrådet, og et nytt råd, bestående av fem medlemmer, ble innsatt. Daglig leder i NFS innehar fremdeles oppgaven som sekretær, og i tillegg deltar en observatør fra NoPSA, den nasjonale studentforeningen. Det er fremdeles bredden i den norske farmasien som gjelder, men nå representerer medlemmene seg selv og ikke en organisasjon/forening.

Etikkrådets oppgaver er å:

- ta imot henvendelser knyttet til utøvelse av farmasøytisk praksis
- aktivt og på selvstendig grunnlag uttale seg i saker og spørsmål som angår farmasøyters praksis
- gi råd og veiledning i saker av etisk karakter
- stimulere til debatt om etiske spørsmål
- fortløpende vurdere aktualiteten til og eventuelt utarbeide forslag til NFS om oppdateringer av de etiske retningslinjene
- utarbeide, og normalt publisere, anonymiserte oppsummeringer av innkomne spørsmål/saker som er behandlet i Etikkrådet sammen med rådets vurderinger og konklusjoner
- utarbeide og publisere årsrapport over Etikkrådets arbeid

Farmasiens dag og Farmasidagene

Bakgrunnen for å feire Farmasidagene, eller Farmasiens dag som den het de første ti-årene, er litt artig, synes jeg. I begynnelsen av september hvert år, rundt den 5. september, feiret studentene ved Universitetet i Oslo at de var ferdige med eksamenene sine. På 20- og 30-tallet manglet flertallet av de farmasøytiske kandidatene examen artium,

og Universitetet kunne ikke anerkjenne dem som akademiske borgere, selv om de hadde studert og tatt sin eksamener ved Det kongelige Fredriks Universitet. Hvis de ønsket å feire så måtte dette skje i egen regi. I 1938 bestemte styret i NFS at de ville arrangere en Farmasiens dag, på samme tidspunkt som «studenterfestlighetene» ble arrangert, for å gi de farmasøytiske kandidatene en anledning til å feire sammen.

Innbydelsen til Farmasiens dag gikk ut i tidskiftene til alle som hadde avlagt norsk apotekereksamen. Det var ikke tillatt å ta med konene sine på selve festmiddagen, «med mindre disse selv har avlagt apotekereksamen». Så det så! Pårørende var derimot hjertelig velkomne til selve festmøtet. Men hvordan ble denne første farmasiens dag gjennomført? Dagen ble innledet med et festmøte i Ingeniørenes hus og åpnet med musikk av Farmasøitisk orkesterforening (!). Deretter fulgte en prolog og en tale, før prof. Bjarne Samdahl holdt foredraget «Farmasiens sosiale oppgaver i dag». Til slutt ble det utdelt et reisestipend på kr 500, før møtet ble avsluttet slik de begynte, med musikk. Festmiddagen ble holdt i festsalen til Hotel Bristol, en tradisjon som holdt seg til langt ut i 90-årene. Festsalen var fylt til randen med 150 gjester denne kvelden. Det var en rekke taler, og referatet avslører at det etter hvert ble dans og fest til lang ut i de små timer.

Dessverre ble den første Farmasiens dag foreløpig den eneste. Året etter brøt 2. verdenskrig ut og styret besluttet å avlyse hele arrangementet.

4. september 1945 var det igjen klart for fest og moro og Farmasiens dag ble feiret med en

festsoupé i rokokkosalen i Grand Hotel. Og slik fortsetter det de neste årene...

I 1956 ble Farmasiens dag feiret på tradisjonelt vis, men under middagen var det en provisor som foreslo at Farmasiens dag burde gis mer innhold, for eksempel «ved at stipendiatene tilpliktes å forelese over sine studier. Dette ble et varsel om at Farmasiens dag skulle endres, og at det skulle bli slutt på det rent sosiale og selskapelige. I 1957 ble Farmasiens dag avlyst på grunn av liten oppslutning. Når jeg leser dette så blir det klart at farmasøytene ønsket fest og moro fremfor mye fag... ☺. I styret ble det besluttet å feire dagen hvert 5. år, og første gang i 1959 i anledning selskapets 35 års jubileum. Dette ble det heller ikke noe av. Det skulle gå hele 15 år før man igjen kunne feire Farmasiens dag!

Etter hvert ble alle farmasøyter regnet som akademikere, og tidspunktet for feiringen i september mistet sin symbolske betydning, og arrangementet ble flyttet til senere på høsten.

I 1971 besluttet styret å ta opp igjen Farmasiens dag som et heldags symposium med faglig innhold, og dagen ble avholdt 3. oktober 1972 i Statens institutt for folkehelse. Temaet for dagen var «Narkotikaproblemer», og det ble til og med holdt en pressekonferanse. Dagen ble avsluttet med selskapeleg samvær hos Nyegaard & Co. Farmasiens dag var meget vellykket med over 100 deltakere, og var gjenreist som et faglig forum. Arrangementet ble et fast ledd, og etter hvert det viktigste, i selskapets virksomhet. Farmasiens dag ble heretter arrangert som et heldagssymposium med aktuelle temaer, og avsluttet med en festmiddag, gjerne i Rokokkosalen til Grand Hotel. I 1983 ble

det gjort et unntak, da Farmasiens dag ble «gitt bort» til Norges Farmaceutiske Forening, som feiret sitt 125 års jubileum med et tilsvarende arrangement. I 1984 fylte selskapet 60 år og markerte dette under Farmasiens dag den 20. oktober. Et deltagerantall på 400 tydet på stor interesse for temaet dette året, «EDB i helsetjenesten.»

I 1985 skjer det noe – Norges Farmaceutiske Foreningen henvender seg til styret i NFS og spør om de kan stå ansvarlig for en utvidet årlig kongress, Farmasidagene. Dette vedtas i styret. NFF og NAF inviteres til å oppnevne en representant hver til den faglige komiteen, og med dette skrittet er ikke NFS lenger alene om å stå for arrangementet. I 1986 arrangeres Farmasidagene for første gang i ny drakt, en fredag og lørdag i oktober, med 450 deltakere hver av dagene. Til fredagens arrangement var det påmeldt over 50 foredrag fordelt på fire seksjoner; apotekfarmasi, sykehusfarmasi, produksjon og kontroll, forskning og utvikling. I tillegg var det påmeldt 38 postere over forskjellige emner. Lørdagen ble organisert som et symposium med temaet «Legemiddelinformasjon til publikum.»

På dette tidspunktet var Farmasidagene et ganske beskjedent arrangement i kjelleren til Bio-bygget på Blindern, før det etter et par år ble flyttet til Farmasibyget. Frem til og med 1990 ble Farmasidagene avholdt på Blindern, men da det ble stadig flere som deltok var det nødvendig å skifte til et større lokale, og i 1991 falt valget på Kongressenteret Folkets Hus (i 1994 år ble Farmasidagene avholdt på Plaza Hotel da det ikke var ledig i Folkets hus). Noe nytt som kom til i 1986 var inntekter fra annonser og stands som ble arrangert av en rekke firmaer i forbindelse med foredragene. I mange år ble det et godt over-

skudd etter Farmasidagene, noe som bidro til drift av selskapet, og også en mulighet for å ansette en daglig leder (se ovenfor).

I 1994 var temaet for Farmasidagene «Europa i endring – konsekvenser for norsk legemiddelomsetning.», og samlet hele 718 deltakere. Regnskapene viser at arrangementet var blitt veldig stort, og at det ikke lenger var mulig å basere forberedelsen kun på ulønnet frivillighet. Tiden var kommet for å engasjere en profesjonell kursarrangør, og det er det samme firmaet Norsk Farmasøytisk Selskap samarbeider med den dag i dag!

Farmasidagene hadde funnet en form som skulle vise seg reproducerbar; satellittsymposium torsdag, faglig program fredag og halve lørdag, utstilling og posterutstilling, foruten utdeling av det Giftige Kors. I 2000 berettes det om et dobbelt så stort overskudd i forholdt til året før, mens det i 2002 var vesentlig færre deltakere på kongressen enn det hadde vært de siste 5 årene. Skylden legges på det nye apoteksystemet som da hadde tredd i kraft, og at apotekene ikke kunne sende så mange deltakere som tidligere. Frem til og med 2010 var det ikke behov for å endre noe på oppsettet, bortsett fra at lørdagen etter hvert ble tilbudt med fullt program, på samme måte som fredagen. Det ble også arrangert en (fest-)middag siste kvelden i Hotel Bristol. Men siden påmeldingen til festmiddagen over de siste årene var synkende, ble den fra 2003 ikke lenger tilbudt. Men etter hvert tok Pøsefesten over! Se lenger ned i teksten.

Etter Farmasidagene i 2011 ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på eventuelle endringer av oppsettet, og fra 2012 ble kongressen arrangert torsdag og fredag, i tillegg til et

satellittsymposium på onsdag. Det var fortsatt fellesprogram i tillegg til flere parallelle sesjoner; Apotek og samfunn, Industri og regelverk, Utdanning og kompetanse, Farmasihistorie, Forskning og utvikling, og Sykehusfarmasi.

I 2014 valgte styret å ta et grep for å fornye Farmasidagene, og dette kom godt an. Det var til sammen over 700 deltakere, 150 flere enn året før. Grepet bestod i at det ble åpnet for mer tverrfaglighet, noe som deltager-evalueringene de siste årene har vist er et ønske. Det ble tilbudt et felles program, i tillegg til tre parallelle sesjoner med hvert sitt fokus: Farmasiens bidrag til bedre folkehelse, Innovasjon til inspirasjon og Faglig oppdatering: Vanedannende legemidler. Siden den gang har Farmasidagene vært i stadig endring og har tilpasset seg deltakernes ønsker og ideer. Satellittsymposiet på onsdag ble ikke lenger tilbudt, og det var fokus på to hele faglige dager, torsdag og fredag.

Farmasidagene ble arrangert på Folkets Hus frem til 2017. I 2018 og 2019 flyttet kongressen over til Meet Ullevaal, kongressenteret til Ullevaal stadion i Oslo. Grunnen til dette var det forferdelige som skjedde da regjeringskvartalet ble bombet 22. juli 2011. Et par år etter terroren startet byggingen en beskyttende trafikk-ring rundt kvartalet, hvor også Folkets Hus lå innenfor. Dette førte til at veier ble sperret, og det var ikke lenger mulig for utstillerne våre å komme til med utstyr til kongressenteret. I 2020 slo covid-pandemien til og Norge ble stengt ned. Styret i Selskapet besluttet å gjøre om det allerede planlagte programmet til Farmasidagene til en digital kongress over en dag. Norges farmasøyter skulle tilbys gratis tilgang. Det ble skrevet kontrakt med en profesjonell aktør for slike

arrangementer og en kjent profil ble leid inn som møteleder. Det digitale arrangementet ble en suksess med over 900 påmeldte, og var en gave til våre farmasøyter i en vanskelig tid. Året etter var det fortsatt ikke mulig å møtes fysisk, så også i 2021 ble det arrangert en digital kongress, denne gang over to halve dager. Det var vanlig påmelding og deltakerne måtte betale for deltakelsen. I 2021 var det blitt vanlig med digitale arrangementer og møter, og det var ikke lenger så «spennende» å delta. Det var en veldig god faglig kongress, men dessverre et taps-prosjekt for Selskapet. I 2022 og 2023 var vi tilbake på Meet Ullevaal igjen. Det var nokså vanskelige år, rett etter pandemien. Mange hadde vendt seg til å treffes digitalt, noen syntes kanskje det var skummelt å skulle være sammen med så store menneskemengder igjen, og ikke alle arbeidsgivere satte pris på å sende sine ansatte til store arrangementer. I tillegg opplevde vi at mange store arbeidsgivere også slet økonomisk, og/eller at de ikke lenger hadde Farmasidagene med i budsjettene sine. Det var som å starte på nytt igjen.

Så er vi kommet frem til jubileumsåret 2024! Styret bestemte at vi skulle tilbake til Folkets Hus, etter at de hadde bygget om og nå garanterer adkomst for våre utstillere og alt utstyret vi trenger. Alle farmasistudenter som ønsker det får delta gratis i år, og både Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo kommer med hvert sitt kull, og skal bruke Farmasidagene som en del av undervisningen. Dette er noe styret håper kan bli en tradisjon, og så langt det går er Selskapet interessert i å støtte dette. Årets program har fått tittelen «Tilbake til fremtiden. Norsk Farmasøytisk Selskap 100 år». I år legger vi all vekt på hovedprogrammet. Det blir ingen parallellsesjoner, og alle kan delta på de

samme foredragene og innleggene. Dette gjør vi for å gi hovedprogrammet og den røde tråden mest mulig fokus, og så skal det skille seg litt ut fordi vi har jubileum. Vi håper på mange deltakere og garanterer to flotte dager på Oslo Kongressenter, Folkets Hus! Velkommen!

Pøsefesten

Inspirasjonen til Pøsefesten startet på midten av 1990-tallet med «Scandinavian Corner» på den årlige FIP-kongressen. Den gang var det slik at noen legemiddelfirmaer sponset lunsj for skandinaviske deltakere på de tre midterste dagene av FIP-kongressen. Ragnar Salmén var blitt valgt inn i styret til Norsk Farmasøytisk Selskap i 1990, og fikk rollen som «klubbmester», noe som betydde at han var ansvarlig for den «festlige» delen av Selskapets aktiviteter, spesielt julemøtet og middagen på Bristol under Farmasidagene. Ideen «gratis pølser og øl» på Farmasidagene kom raskt etterpå.

I siste halvdel av 1990-tallet vokste det som skulle bli til de tre apotekkjedene fram, først som et slags frivillig innkjøps- og markedsførings-samarbeid, og pengene satt ganske løst når det gjaldt å markere seg overfor apotekene. Ragnar hadde best kontakt med NMD og det var de som stod for Pøsefesten til å begynne med. Første Pøsefest ble arrangert i midten på 1990-tallet, og det var direktøren for NMDs apotekrettede virksomhet, Tore Prestegaard (nå administrerende direktør i Sykehusapotekene HF), som serverte pølser sammen med andre fra NMD i kafeen til Folkets hus.

Men de to andre kjedene syntes etter en tid at det var urimelig at NMD alene skulle få

denne muligheten til å markere seg, på et tidspunkt ble det enighet om at alle tre kjedene skulle gå sammen om arrangementet. Dette skjedde etter at ny apoteklov hadde trått i kraft, på begynnelsen av 2000-tallet.

Fra «teknisk oppsummering» etter Farmasidagene 2005 kan man lese:

«En del bord foran ølserveringen var fjernet i år slik at det ble mer mingleplass. Folkets Hus tar seg av bestilling av pølser ut fra antall påmeldte om fredagen. I år hadde de stort overskudd av pølser slik at pølsekonsumet tydeligvis var redusert i forhold til antall deltakere. Ølkonsumet ble derimot ikke redusert – det økte heller i forhold til antall deltakere. Servering av gratis øl sluttet ca 20.30. Har avtalt med Folkets Hus at for framtida er det gratis øl i hvert fall til kl. 20.00 – en eller annen gang mellom 20 og 21 blir det slutt på «gratis øl», litt avhengig av hvor mye som er konsumert. (Vær vennlig å ikke kringkast dette!).»

Frem til 2007 var Pøsefesten kun for de som deltok på kongressen, men dette ble endret til at alle farmasøyter som ønsket det kunne komme. Frem til pandemien var Pøsefesten en spleisefest mellom de tre apotekkjedene og Selskapet. Mye ble endret under pandemien, og da det igjen ble mulig å møtes fysisk, var ikke lenger budsjettene de samme. Fra 2022 er Norsk Farmasøytisk Selskap alene om å stå for arrangementet. Pølsene er fremdeles gratis for deltakerne, men de må nå betale for drikke selv.

PS. Pøsefesten er ikke en del av Farmasidagene, det er et eget arrangement som tilbys i forbindelse med kongressen.

Det Giftige Kors

Ordenen Det giftige kors, Crux Venenifera, er den høyeste utmerkelse innen norsk farmasi. Det Giftige Kors ble innstiftet av Farmasøytenes Idrettsforening (FIF) i 1924 og ble overdratt til Norsk Farmaceutisk Selskap i 1939. Med ordenen fulgte kunstferdige diplomer, og det fremgår tydelig av disse at ordenen har sitt opphav i FIF – mellom doriske søyler ser man skigard og granskog, med andre ord et typisk motiv fra Nordmarka, ikke ulikt utsikten fra Farmasihytta (ref. Cygnus 3 1999). Ordenen ble første gang delt ut i 1924 og hadde tre grader: Ridder, Kommandør og Storkors. Etter at statuttene ble endret i 1990, er det bare en grad: Ridderkors.

I 1939 ble det delt ut hele 4 kors, men da skulle det gå 6 år til neste utnevning, grunnet første verdenskrig. I 1945, og årene som kommer, deles utmerkelsen ut med «pomp og prakt» og ordenspromosjon under festmiddagen i forbindelse med Farmasiens dag. Fra 1957, da Farmasiens dag ikke lenger ble arrangert (se ovenfor), ble ordenen delt ut under julemøtet. Da Selskapet feiret 40 års jubileum, gjennomførte de ordenspromosjonen under festmiddagen på Grand Hotel.

I 1989 diskuterte styret en «gjenoppliving» av Crux Venenifera, Det Giftige Kors, som ikke hadde vært delt ut siden 1974. Statuttene ble endret på enkelt punkter og det ble bestemt at tildelingen skulle skje på Farmasidagene i 1990, og da under festmiddagen, slik som tidligere. På den tiden var det en høytidelig ordenspromosjon med kapper og remedier, men dette ble det slutt på da festmiddagen på Bristol falt bort fra 2003. Dette var en del av «fornyingen» av Selskapet.

Alle tildelinger med årstall er listet opp på hjemmesiden vår, nfs.no, og det er også mulig å se en film på YouTube om hvordan ordenspromosjonen foregikk tidligere (søkeord: Farmasøytisk Selskap 1993. Utdeling av det Giftige Kors).

FIP – The International Pharmaceutical Federation

På styremøtet 7. juni 1929 beslutter styret å melde Selskapet inn i FIP. FIP ble grunnlagt i 1912 i foranledning av den hollandske forening «Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie», som foreslo stiftelsen av en permanent farmasøytisk organisasjon på den 10. internasjonale farmasikongress i 1910. De gjennomførte det forberedende arbeid mellom 1910 og 1912.

I dag er The International Pharmaceutical Federation (FIP) det globale organet som representerer over 4 millioner farmasøyter og farmasøytiske forskere. FIP jobber for å møte verdens helsebehov, og er en ikke-statlig organisasjon som har vært i offisielle forbindelser med Verdens helseorganisasjon siden 1948.

Norsk Farmasøytisk Selskap sitter med et medlem i «council» og har stemmerett, og inviteres hvert år til å delta på den store internasjonale kongressen som arrangeres et nytt sted hvert år. Jeg har stor glede av å delta på FIP-kongressen, og har kommet meg rundt i verden på steder jeg antageligvis ikke hadde besøkt ellers. I 2025 kan vi glede oss over at kongressen skal arrangeres i København, og vi håper på en stor delegasjon fra Norge!

Helt til slutt, visste du at ...

- NFS delte ut gullmedaljer, første gang i forbindelse med 10 års jubileet i 1934, og siste gang i 1978. Det ble kun delt ut 11 gullmedaljer.
- NFS hadde en egen luftverngruppe, dannet i 1935 og oppløst først i 1959.
- Norsk Farmasøytisk Selskap gikk til innkjøp av tomt nr. 113 av Langodden i Bærum, 1,8, mål, til en pris a kr 6000 per mål. Tomten ble solgt igjen i 1946, uten nevneverdig gevinst.
- Kamilla Dahlstrøm var første kvinnelige formann i NFS, valgt i 1971.
- Norsk Farmasøytisk Selskap ble drevet utelukkende av frivillighet frem til 2002.
- I anledning 75 års jubileet ble det under Farmasidagene 1999 gitt en urfremførelse av Trygve Madsen: «Fanfare over ordet FARMASI for messingkvintett.».
- Farmasøytisk institutt ble oppført takket være salg av brennevin! Bygningen var den første som ble oppført på Blindern, og ble finansiert av apotekavgiftsfondet – i forbudstid en foregikk alt salg av alkohol på apotekene («sykebrennevin»), noe som første til store inntekter (les Cygnus 5/1999, 5–9).
- De første 14 år av Selskapets historie ble det skrevet en årbok.
- Fra og med januar 1929 utga Selskapet et eget tidsskrift, «Meddelelser fra Norsk Farmaceutisk Selskap. Egentlig ønsker de tittelen «Norsk Tidsskrift for Farmasi», men da samme navn var brukt som undertittel på studentenes «Veneficus», kunne postverket ikke godta det! I 1983 bytter tidsskriftet navn til «Norvegica Pharmaceutica Acta», og innlemmes i European Journal of Pharmaceutical Sciences fra 1994.
- Norsk Farmaceutisk Selskap endret skrivemåten til Norsk Farmasøytisk Selskap etter generalforsamlingen i 2009.
- Bergen krets av Norsk Farmasøytisk Selskap ble først gang opprettet i 1941, og opprettes på nytt i 2019 (Nettverk NFS Bergen).
- I 2013 arrangerer NFS for første gang en karrieredag for studenten i Tromsø.
- Fra 2015 tildeles NoPSA en observatør-plass i NFS sitt styre.
- Logoen til NFS viser et kvinnehode – dette er Athene, en gudinne i gresk mytologi.

Deltagere ved Farnasidagene.

Johnny A. Brendel.

Hege Helm.

Gallamiddag
Grand Hotel, Oslo.

Ordenskomiteén
«Det giftige kors».

Stipendieutdeling.